

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

## Doğalgaz, Petrol Ve Ulaşım Yolları Muazzam İslami Jeopolitik Ve Stratejik Enerjiler (Örneğin Hazar Denizi Bölgesi)

23 Haziran'da Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, Azerbaycan'ı ziyaret etti. Burada Ukrayna'da devam eden savaşın gidişatını ele aldı ve Hazar Denizi Devletlerinin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmenin tam olarak uygulanmasına, buradan enerjinin nasıl çıkarılacağına ve taşınacağına ve bölgede herhangi bir yabancı üssün varlığının önlenmesine odaklandı ve Güney Kafkasya bölgesinde güvenliği artırmanın yollarını araştırdığını söyledi. ([AlghadTV](#))

Bu haber iki hususa dikkat çekiyor ve bu yazıda, çok daha önemli ve ciddi olmasından dolayı birincisinden çok ikincisine odaklanılacaktır.

Birincisine gelince; özellikle Avrupa'da gıda ve enerjinin güvence altına alınmasıyla ilgili küresel bir krizden dolayı bugün dünyanın tanık olduğu husus. Nitekim giderek daha da kötüleşen ve yansımaları savaşa yönelik tutumları etkileyen bu krize, ulaşım yollarının garanti altına alınması sorunu da eklenmiştir. Bu nedenle büyük ülkeler rekabet etmekte ve bu amaç için toplantılarını, görüşmelerini ve planlarını çoğaltmaktadır. Ukrayna savaşında petrol ve doğalgaz konusu başlı başına bir savaş haline geldi. Zira petrolün ve tedarik hatlarının güvence altına alınması konusundaki çatışmanın küresel bir çatışma olduğu ve hayati olmanın çok daha ötesinde olduğu bilinmektedir. Çünkü petrol, günümüz dünyasında ve devletler arası ilişkilerde stratejik bir maddedir. Bu nedenle Lavrov'un Azerbaycan ziyaretinin en önemli hedefi, Rusya'nın Avrupa'ya yönelik baskı politikasının başarısız olmayacağını veya nüfuz edemeyeceğini teyit etmek ve bu savaşta, Ukrayna'nın Amerika'ya olan desteğinden ve ona tabi olmasından geri çekilmeye sevk etmektir. Dolayısıyla uygulamaya odaklandığı yasal statü anlaşması, bölgede Rus nüfuzunu garanti eden ve başta Amerika olmak üzere herhangi bir yabancı nüfuzu engelleyen Hazar Denizi'nin beş kıyıdaş devleti arasındaki bir anlaşmadır.

Bu makaledeki ikinci husus ise, zenginlikleri, ülkelerinin konumları ve dünyanın birçok yerine giden ulaşım yollarının kendi kontrolleri altında olması bakımından İslami ülkeler tarafından devre dışı bırakılan İslami güçtür. Bu, uluslararası durum üzerinde jeopolitik ve stratejik bir etki kaynağıdır ancak bu enerjiler ve etkileri hakkındaki saptırma ve kasıtlı olarak göz ardı edilmesi nedeniyle devre dışı bırakılmaktadır.

Müslümanların zenginliklerinden ve ülkelerinin devasa enerjilerinden geniş, çok yönlü ve sınırsız bir şekilde bahsetmek mümkündür. Ancak bu makale, Lavrov'un ziyaret ettiği Azerbaycan ve bir İslam beldesi olarak Hazar Denizi bölgesi ile ilgili hızlı ve dikkat çekici bilgilerle sınırlıdır.

Orta Doğu bölgesi, öncelikle petrol ve doğalgaz zenginliği ve konumu nedeniyle bölgesel siyaset sahnesindeki stratejik öneminden dolayı büyük ülkelerin hesaplarında büyük bir önem taşıyor olsa da aynı zamanda İslami bir bölge olan Hazar Denizi bölgesi de bu hususta hemen onun peşinden gelmektedir. Zira bazı araştırmacılar burayı, gelecekte dünya için bir petrol ve doğalgaz deposu olarak görmektedirler. Ukrayna'da devam eden savaşın ve sonuçlarının öneminin ortasında, petrol ve doğalgazın rolü sadece bölgesel değil, küresel bir hale gelmiştir. Bu nedenle bu makale, fizibilete çalışması yapmak için umut veren ve değişim mücadelesine girme kararlılığına teşvik eden bu ülkedeki enerjilere dikkat çekmektedir.

Hazar Denizi; alanı doğal faktörlere göre değişen, en az 370.000 km<sup>2</sup> olan ve kapalı bir deniz için çok geniş bir alan olan kapalı bir su kütesidir. Hazar Denizi bölgesi ile kastedilen, Rusya Federasyonu, Kazakistan, Türkmenistan, İran ve Azerbaycan'ın olduğu onu çevreleyen ülkelerdir. En önemlileri havyar da dahil petrol ve doğalgaz olmak üzere bu denizin birçok zenginlikleri vardır. Burada petrolün keşfedilmesi yeni değildir ancak doksanlardan önce Sovyetler Birliği'nin kontrolü altındaydı. Birliğin dağılmasından ve bölgede yeni ülkelerin ortaya çıkmasından sonra Amerika bu ülkelere müdahale etmeye başladı ki bu, Rusya'nın reddettiği bir husustur. Bunun üzerine Hazar Denizi'nin önemi, yeni siyasi eylemler ve bölgesel ve uluslararası çatışmaların merkezi olarak ortaya çıktı. Bunun nedeni ise bugün dünya ülkelerinin elde etmeye çalıştığı çeşitli enerji kaynakları ve zenginliklere sahip olmasıdır. Ayrıca bölgenin siyasi önemi, hem Rusya Federasyonu'nun hem de Amerika'nın güvenliği ile bağlantılıdır. İşte

bu nedenle “enerji güvenliği” terimi ortaya çıkmıştır. Mesele sadece petrol ve doğalgazla sınırlı olmayıp genel enerji sorunu ve dünyada buna duyulan ihtiyaçla bağlantılıdır ve aynı zamanda bunların Avrupa ve diğer yerlere nakledilmesiyle de bağlantılıdır. Amerika bu bölgede güçlü bir nüfuz oluşturma noktasında ciddiye ancak Rusya, özellikle 2000 yılından sonra onun politikaları ve müdahalelerine ciddi olarak karşı koydu, ülkelerini ekonomik ve güvenlik anlaşmaları ve çeşitli projelerle kendisine bağladı ve 2008 yılında Gürcistan’da olduğu gibi kararlı askeri önlemler aldı ve 2014’te Kırım’ı ilhak etti. Nitekim Amerikan Başkan Yardımcısı Dick Cheney, 1998’de Halliburton şirketinin başkanı olduğu sırada şöyle dedi: “Hazar Denizi bölgesi, ABD ve genel olarak Batı için büyük bir önem taşıyan stratejik bir bölgeye dönüşmek için gelecek vaat eden bir petrol bölgesidir.”

Hazar Denizi’nin zenginliğine ve petrol ve doğalgaz rezervlerine ilişkin farklı ve çeşitli tahminler vardır ve tahminlerinin en düşük seviyesi bile bölge üzerinde nüfuz sahibi olanlar için büyük bir güç kaynağıdır. Rakamları ise 15 ila 200 milyar varil yüksek kaliteli petrol arasında değişmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı, kanıtlanmış petrol rezervlerini 50 milyar varil (dünyanın kanıtlanmış rezervlerinin %3’ü) olarak tahmin ediyor. Bu arada potansiyel rezerv tahminleri 200 ila 250 milyar varil arasında değişmektedir. Bu tahminler, Arap Körfezi ülkeleri ve Ortadoğu’nun petrol rezervlerinin üçte birine ve yaklaşık 22 milyar varil olduğu tahmin edilen Amerika’nın kanıtlanmış rezervlerinin iki katından fazlasına eşdeğerdir. Doğalgaza gelince; kanıtlanmış rezervleri yaklaşık 170 trilyon fit küp olup potansiyel rezervleri ise 300 trilyon fit küptür (ki bu da küresel gaz rezervlerinin %6 - %7’sidir). Kaynaklar, Hazar Denizi bölgesinin dünyadaki herhangi bir ülkeden daha fazla petrol ve doğalgaz içerdiğini ve Hazar Havzası petrolünün yarısından fazlasının sadece Azerbaycan topraklarında bulunduğunu söylüyor. Zira Hazar’ın dibinde 145’i Azerbaycan bölümünde olmak üzere 200’den fazla dev petrol sahası bulunmaktadır. Sadece Azerbaycan’daki petrol rezervlerinin hacminin 120 milyar varil, buna ek olarak Türkmenistan ve Kazakistan’da ise 80 milyar varil olduğu tahmin ediliyor. Dolayısıyla bu iki ülke büyük doğalgaz rezervlerine sahiptir. Bu nedenle bu ikisi “geleceğin enerji depoları” olarak adlandırılmaktadır. Keşfedilen bu zenginliklerden Hazar Denizi ülkelerinin paylarının dağılımı şu şekildedir: Kazakistan %75, Azerbaycan %17, Türkmenistan %6, Rusya Federasyonu %2’dir.

Hazar bölgesinin önemi ve zenginliği ile ilgili araştırmalar çok ve çeşitli olup burası daha fazla ayrıntıya izin vermiyor. Çünkü buranın konusu, bölgenin önemini nedenlerini kuşatmak değil Müslümanların ülkelerinin enerjilerinin boyutuna dikkat çekmektir. Çünkü burası İslami bir bölgedir ve imkanlarını, yeterli ve güçlü nüfuzla sahip olan kimse kullanmaktadır. Bu da onun için enerji güvenliği sağladığı gibi uluslararası durum üzerinde de bir etki sağlamaktadır. Bu nedenle büyük ve aktif ülkeler, rakiplerinin herhangi birinin hegemonyalarının istikrarını önlemek için müdahalede bulunuyorlar ve bunun için ittifaklar, anlaşmalar ve yumuşak güçlerin yanı sıra siyasi ve vekalet savaşları yoluyla ellerinden geleni yapıyorlar. Bunlardan biri de ekonomik ve politik olarak şiddetli çatışmalara neden olan ülkeler arasındaki ulaşım yollarının kapatılmasıdır. Bu da Hazar Denizi alanlarının sömürülmesinin engellemesine katkıda bulunmakta ve bölgedeki bazı ülkeler de buna göz yummaktadır. Ukrayna savaşından önce bu çatışmalar komplo ve gizli planlara dayanıp sessiz bir ateşte pişirildiyse de bugün ise açığa çıkmış olup giderek şiddetlenmekte ve askeri olarak genişlemekle tehdit etmektedir.

Bu bölge -diğer İslam beldeleri gibi- şu anda İslam düşmanlarının etkisi altında olsa da bu imkanlara yönelik uyarı, değişim için çalışmaya olan güveni artırmakta ve değişim için plan yapma ve değişimden sonraki kaçınılmaz yüzleşme için bu enerjileri dikkate alma ihtiyacını hatırlatmaktadır. Çünkü Hazar bölgesi İslami bir bölge olduğu gibi denizi çevreleyen beş ülkede de İslami ülkelerdir. Ayrıca Rusya’nın bölgedeki gücüne ve etkisine rağmen onun Hazar Denizi üzerindeki zenginliğinin payı %2’yi geçmezken, diğer dört ülkenin payları ise %98’dir.

**Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazdı**  
**Mahmud Abdulhâdi**